

ภาคผนวก ข

เครื่องมือ สารเคมี และวิธีการวิเคราะห์คุณภาพน้ำของแต่ละพารามิเตอร์

1. การตรวจวัดค่าอุณหภูมิ (Temperature)

เครื่องมือและอุปกรณ์

เทอร์โมมิเตอร์ชนิดกระเปาะแก้ว

วิธีการวิเคราะห์

1. จุ่มเทอร์โมมิเตอร์ลงในน้ำตัวอย่างน้ำที่ต้องการตรวจสอบ ซึ่งกรณีที่ต้องการตรวจวัดในแหล่งน้ำควรจุ่มตรวจสอบในแหล่งน้ำโดยตรง โดยไม่ควรจุ่มลึกกว่า 2 เท่าของความยาวของแท่งแก้ว และขณะตรวจวัดควรตรวจวัดในที่ร่ม ที่ไม่มีแสงส่องกระทบโดยตรง กรณีที่ไม่สะดวกจุ่มตรวจสอบโดยตรง เช่น กระแสน้ำไหลแรงและอันตรายมาก อาจเก็บตัวอย่างน้ำขึ้นมาบนฝั่งและทำการตรวจวัดทันที

2. การอ่านค่าอุณหภูมิน้ำ ควรอ่านค่าขณะที่ยังจุ่มเทอร์โมมิเตอร์ในน้ำ หรือถ้าไม่สามารถทำได้ให้อ่านทันที ที่ดึงเทอร์โมมิเตอร์ออกจากน้ำตัวอย่าง โดยให้อ่านค่าหลังจากที่จุ่มเทอร์โมมิเตอร์ในน้ำแล้วอย่างน้อย 1 นาที และให้ถือเทอร์โมมิเตอร์อ่านในระดับสายตา

3. หลังจากการตรวจวัดแล้วให้ทำความสะอาดเทอร์โมมิเตอร์โดยน้ำกลั่น และเก็บในที่ปลอดภัย

2. การวิเคราะห์ค่าความขุ่น (Turbid meter)

เครื่องมือและอุปกรณ์

1. เครื่องวัดความขุ่น ยี่ห้อ HACH รุ่น 2100N Bench Top Turbidimeter
2. กระดาษทิชชู

วิธีการวิเคราะห์

1. เปิดเครื่องทิ้งไว้ประมาณ 30 นาที
2. ปรับเทียบค่าความขุ่นมาตรฐานโดยกดปุ่ม CAL เครื่องจะแสดงค่าความเข้มข้นที่จะต้องใส่

3. เปิดฝาเครื่องวัดความขุ่น นำค่าความขุ่นมาตรฐานที่เครื่องแสดงค่าไว้ใส่ลงไป
เครื่องวัดความขุ่น โดยให้ลูกศรบนขดวัดความขุ่นตรงกับจุดที่แสดงไว้ในเครื่อง ปิดฝา แล้วกดปุ่ม Read
เครื่องจะทำการอ่านค่า 1 นาที เมื่อเครื่องทำงานเสร็จสิ้น บนหน้าจอจะกระพริบค่าความขุ่นมาตรฐาน
ต่อไปที่จะทำการ calibration เครื่องจะอ่านค่าตั้งแต่ 20, 200, 1000, 4000 NTU ตามลำดับ

4. หลังจากปรับเทียบค่าความขุ่นมาตรฐานเสร็จแล้ว ให้กดปุ่ม CAL เครื่องจะขึ้นค่า
ศูนย์

5. ตวงตัวอย่างน้ำลงไปบนขดวัดความขุ่น ซึ่งต้องให้น้ำอยู่ในระดับขีดที่แสดงบนขด
วัดความขุ่น เช็ดขดให้แห้งเพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อนต่างๆ ด้วยกระดาษทิชชูที่เตรียมไว้

6. ใส่ขดวัดความขุ่นลงในเครื่องโดยให้ลูกศรบนขดวัดความขุ่นตรงกับจุดที่ แสดง
ในเครื่องใส่ลงในเครื่อง ปิดฝา แล้วกดคำว่า Read เครื่องจะทำการอ่านค่าและเมื่อค่าความขุ่นบน
หน้าจอหยุดนิ่ง บันทึกผล

3. การตรวจวัดค่าความเป็นกรด – ด่าง

เครื่องมือและอุปกรณ์

1. เครื่องวัด pH (pH Meter) ยี่ห้อ HANNA รุ่น HI98107 pH Meter
2. ปีกเกอร์
3. น้ำกลั่น
4. กระดาษทิชชู

วิธีการวิเคราะห์

1. ใช้น้ำกลั่นฉีดล้างแท่งแก้วอิเล็กโทรดให้สะอาดซับให้แห้งด้วยกระดาษทิชชู
2. ปรับเครื่อง pH ให้ได้มาตรฐาน ด้วยสารละลายมาตรฐานที่มีค่าวัดแล้วปรับเครื่องให้ตรงกับ
pH ของสาร ณ อุณหภูมิห้อง
3. ใช้น้ำกลั่นฉีดล้างแท่งแก้วอิเล็กโทรดอีกครั้ง ซับน้ำให้แห้งและวัดตัวอย่างน้ำที่ต้องการหาค่า
pH บันทึกผล

4. การวิเคราะห์ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (Dissolved Oxygen, DO)

เครื่องมือและอุปกรณ์

1. เครื่อง DO Metter ยี่ห้อ YSI รุ่น 550A DO Meter
2. น้ำกลั่น
3. กระดาษทิชชู

วิธีการวิเคราะห์

1. เปิดเครื่อง DO Metter แล้วทำการ Calibrate ประมาณ 15 นาที

2. ล้าง Membrane ด้วยน้ำกลั่นแล้วซับเบาๆ ด้วยกระดาษทิชชู
3. วัดตัวอย่างน้ำที่ต้องการหาค่า DO รอจนตัวเลขนิ่งและบันทึกผล

5. วิธีวิเคราะห์ปริมาณออกซิเจนที่จุลินทรีย์ใช้ในการย่อยสลายสารอินทรีย์ (Biochemical Oxygen Demand, BOD) (มันลิน ตันกุลเวศน์, 2546)

เครื่องมือและอุปกรณ์

1. สารละลายแมงกานีสซัลเฟต
สารละลายแมงกานีสซัลเฟตโมโนไฮเดรต ($\text{MnSO}_4 \cdot \text{H}_2\text{O}$) 91 กรัม ในน้ำกลั่นแล้วเจือจางเป็น 250 มิลลิลิตร
2. สารละลายอัลคาไล – ไอโอดีน – เอไซด์
สารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ (NaOH) 125 g และโซเดียมไอโอดีน (NaI) 33.75 g ในน้ำกลั่นเจือจางเป็น 250 ml และละลายโซเดียมเอไซด์ (NaN_3) 2.5 g ในน้ำกลั่น 10 ml แล้วเติมลงในสารละลายข้างต้น
3. กรดซัลฟูริกเข้มข้น (H_2SO_4) 36 N
4. น้ำแป้ง
5. สารละลายโซเดียมไฮโอซัลเฟต 0.1 N
สารละลายโซเดียมไฮโอซัลเฟตเพนตะไฮเดรต ($\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$) จำนวน 24.82 g ในน้ำต้มที่เย็นแล้วเติมจนได้ปริมาตร 1 L
6. สารละลายมาตรฐานโซเดียมไฮโอซัลเฟต 0.0250 N
เตรียมโดยเจือจางสารละลายโซเดียมไฮโอซัลเฟต 0.1 N จำนวน 250 ml ด้วยน้ำกลั่นให้เป็น 1 L สารละลายนี้ต้องนำมาหาความเข้มข้นที่แน่นอน (Standardization) ด้วย
7. สารละลายมาตรฐานโปแตสเซียมไดโครเมต 0.0250 N
ละลายโปแตสเซียมไดโครเมต ที่อบแห้ง ที่อุณหภูมิ 103 °C เป็นเวลา 2 ชั่วโมง จำนวน 1.226 g ต่อน้ำกลั่น 1 L
8. การหาความเข้มข้นที่แน่นอนของสารละลายโซเดียมไฮโอซัลเฟต
ละลายสารโปแตสเซียมไอโอดีน (KI) ปริมาณ 2 g ในน้ำกลั่น 150 ml ใส่ขวดรูปกรวยเติมกรดซัลฟูริก (9+1) 10 ml แล้วเติมสารละลายมาตรฐานโปแตสเซียมไดโครเมต 0.0250 N จำนวน 20 ml ทิ้งไว้ในที่มืด 5 นาที เติมน้ำกลั่นให้ได้ปริมาตร 200 ml แล้วไตเตรตด้วยสารละลายโซเดียมไฮโอซัลเฟต โดยใช้ น้ำแป้งเป็นอินดิเคเตอร์ (จากสีน้ำเงินจนเปลี่ยนเป็นใสไม่มีสี)

การคำนวณ

$$\text{ความเข้มข้นของโซเดียมไฮโอซัลเฟต} = \frac{0.025xA}{20}$$

(นอร์มัลลิตี, N)

ในเมื่อ A = ปริมาตรสารละลายโซเดียมไฮโอซัลเฟตที่ใช้ไตเตรต (mL.)

วิธีการวิเคราะห์

1. นำน้ำตัวอย่างมาปรับอุณหภูมิให้ได้ 20 °C
2. เติมออกซิเจน โดยการเติมอากาศผ่านหัวลูกฟูกจนออกซิเจนละลายอิ่มตัว
3. เติมน้ำตัวอย่างใส่ขวด BOD จนเต็ม 2 ขวด ปิดจุกให้สนิทและมีน้ำหล่อที่ปากขวด
4. นำขวดหนึ่งมาหาค่าออกซิเจนละลายน้ำ ถือว่าเป็นค่าออกซิเจนละลายเริ่มต้น

สมมติเป็น DO_0

5. นำอีกขวดหนึ่ง ใส่ในตู้ควบคุมอุณหภูมิ ที่อุณหภูมิ 20 °C เป็นเวลา 5 วัน เมื่อครบ 5 วัน แล้วนำตัวอย่างนั้นมาหาค่าออกซิเจนละลายที่เหลืออยู่ สมมติเป็น DO_5

การคำนวณ

ค่า BOD (mg/L)	=	$DO_0 - DO_5$
เมื่อ	DO_0	= ค่าออกซิเจนละลายน้ำไตเตรทวันแรก
	DO_5	= ค่าออกซิเจนละลายน้ำไตเตรทวันที่ 5